

POTENȚIALUL INOVAȚIONAL ȘI IMPACTUL INOVAȚIILOR ASUPRA PERFORMANȚELOR ÎNȚREPRINDERII

ALEXANDRU STRATAN, dr.hab., INCE

Developing enterprise innovation is largely determined by the climate innovation potential and innovation that characterizes the company to create innovative opportunities and innovation activity of the company to use the existing innovative potential. The paper reveals that as a result of innovation activity, enterprises pass through considerable organizational changes occurring not only directly in the sphere of production, but also in the entire service system and its management.

Key words: *innovation activity, innovation, innovation potential, research and development.*

Dezvoltarea inovațională a întreprinderii, în mare parte, este determinată de nivelul potențialului inovațional și al climatului inovațional, care caracterizează posibilitățile companiei de a crea inovații, precum și de activitatea inovațională a companiei în vederea utilizării potențialului inovațional existent. Articolul relevă, ca în rezultatul activității inovative, la întreprinderi au loc transformări organizatorice considerabile nu doar nemijlocit în sfera de producție, dar și în întregul sistem de deservire și management al acesteia.

Cuvinte cheie: *activitate inovațională, inovare, potențial inovațional, cercetare-dezvoltare.*

JEL Classification: O 31, H2, E23, D13, D24, L32

Introducere. Obținerea performanțelor înalte în domeniul producției, economic, social, ecologic și alte domenii ale funcționării întreprinderii devine posibilă cu condiția indispensabilă de realizare intensivă și pe scară largă a rezultatelor activității științifice și de inovare. În procesul stabilirii și dezvoltării relațiilor de piață în ara noastră, elaborarea și implementarea diverselor inovații (tehnice, tehnologice, organizatorice, de management etc.) devin cea mai importantă premisă de supraviețuire a oricărei întreprinderi în condițiile concurenței acerbe [1, p. 427-429].

Întreprinderile, implicate în activitatea inovațională, se concentrează asupra cutărilor tehnologiilor principale noi și eficiente, asupra proiectării tipurilor de produse necesare, dar încă necunoscute, asupra noilor metode de organizare a producției, de comercializare a produselor etc.

Conținutul de bază. *Activitatea inovațională a întreprinderii reprezintă acea sferă de funcționare a acesteia, care este orientată spre utilizarea practică a rezultatelor științifice și tehnico-științifice și a potențialului intelectual în scopul înnoirii forțelor de producție, obținerii unor tipuri de produse noi sau îmbunătățite, unor metode noi de fabricare a acestora și satisfacerii necesităților de piață ale societății în bunuri și servicii competitive, precum și dezvoltării relațiilor organizatorico-economice și cooperării în mediul de piață.*

Principalele motive stimulative ale dezvoltării activității inovative la întreprinderi sunt astfel de premise obiective, precum:

- necesitatea sporirii competitivității produselor fabricate de întreprinderi, în ansamblu;
- tendința permanentă a întreprinderilor producătoare de a-și extinde piețele de desfacere a produselor și de a satisface în acest fel necesitățile pieței;
- posibilitățile reale de majorare a sumei veniturilor obținute.

În procesul activității inovative, întreprinderea își definește un *program inovațional*, care reprezintă un complex de proiecte și evenimente investiționale prevăzute pentru realizare, racordat la resurse, executori și termenele de realizare a acestora și care ar fi capabil să asigure îndeplinirea eficientă a sarcinilor privind absorbirea noilor tehnologii, fabricarea tipurilor principale noi de produse, perfecționarea sistemului curent de organizare a producției și managementului întreprinderii.

Organizarea activității inovative la întreprinderi, amploarea și ritmurile de dezvoltare a acesteia, în mare măsură, sunt determinate de nivelul suportului oferit de stat acestui tip de activitate [1, p. 427-429].

Orice stat, dispunând de un întreg arsenal de resurse, atât de implicare activă, cât și de reglementare descentralizată, realizează politica sa inovațională pe calea realizării strategiilor elaborate. Rolul statului, sub controlul curții, de regulă, se află majoritatea instituțiilor de știință academică, a instituțiilor ramurale de

cercetare tiin ific i de nv mânt superior, care sunt principalul generator de idei noi, a performan elor tiin ifice i inova iilor, const în elaborarea unor asemenea strategii inovative, care s fie receptive i accesibile pentru utilizarea practic de c tre orice subiect al activit ii antreprenoriale.

Rezultatul final al implic rii active a statului în activitatea inovativă a întreprinderii trebuie s fie elaborarea i utilizarea vast i intensiv a noilor elabor ri tiin ifice în domeniul tehnicii, tehnologiei, organiz ri produc iei i managementului întreprinderii în majoritatea absolut a subiec ilor activit ii inovative a rii, or, rezultatele finale utile ale proceselor inovative la nivel de economie na ional în ansamblu, sunt realizabile atunci i doar atunci, când aceste procese comport un caracter de mas , universal.

Esen a strategiei implic rii active a statului în procesul inovativ const , în primul rând, în recunoa terea de c tre stat a activit ii tiin ifice, tehnico- tiin ifice i inovative drept element principal i determinant al cre terii economice a rii, iar, în al doilea rând, în necesitatea nu doar a proclam ri declarative a acestui principiu, dar i în consolidarea acestuia în legisla ia corespunz toare, i în elaborarea mecanismelor economice de stimulare a dezvolt rii proceselor inovative.

Strategia reglement rii descentralizate reprezint un mecanism mai complicat de participare a statului în sfera tiin ific i inovativă , esen a creia se rezum în faptul, c statul în această strategie, de i de ine un rol important, nu se manifest în m suri dure de politic , ceea ce este specific pentru strategia implic rii active, dar în sistemul de mecanisme cu o influen indirect , secundar a statului asupra dezvolt rii proceselor inovative în ar . La aceste mecanisme pot fi raportate:

- crearea condi iilor de sporire a activit ii inovative a tuturor participa ilor în cadrul acestor procese;
- alocarea resurselor publice pentru formarea cererii ini iale la inovatii;
- manifestarea statului în calitate de fondator al infrastructurii sferei inovative;
- asigurarea de c tre stat a celor mai favorabile condi ii de ob inere, în caz de necesitate, a licen elor i brevetelor str ine pentru utilizarea inova iilor vizate de acestea în cadrul întreprinderilor autohtone etc.

Crearea întreprinderilor inovative presupune, în primul rând, formarea mediului intern necesar – a **poten ialului inovativ** al agentului economic, capabil de a genera idei i de a realiza procesul de comercializare a lor pe parcursul întregului ciclu inovativ. În al doilea rând, este necesar crearea condi iilor exterioare favorabile dezvolt rii inovative, partea component cea mai important a creia este formarea infrastructurii inovative.

Poten ialul inovativ al întreprinderii este un complex de caracteristici ale produc iei tehnico-tiin ifice, aflate la dispozi ia întreprinderii i ale resurselor pentru crearea acesteia, care pot fi utilizate pentru implementarea inova iilor în fabricarea bunurilor i serviciilor [2, p. 54-55].

Produc ia tehnico- tiin ific include:

- documenta ia tehnico- tiin ific , care con ine rezultate des vârite ale activit ilor de cercetare i dezvoltare (C&D) (proiecte tehnice, instruc iuni tehnologice, re ete, planuri de afaceri, planuri tehnico-organizatorice, diferi i moduli), brevetate sau înregistrate în ordinea stabilit ;
- modele experimentale, de testare;
- servicii tehnico- tiin ifice (know-how, transferul tehnologiilor, instruirea cadrelor, expertiz , consiliere, supravegherea de autor, asamblarea sistemelor tehnice);
- produsul de program/software (programe, algoritmi).

Componenta poten ialului inovativ include poten ialul *tiin ific* i *tehnico- tiin ific*. Poten ialul tiin ific reprezint totalitatea organizat a resurselor pentru realizarea C&D, care include componenta financiară , tehnico-materială , a resurselor umane, informa ională , intelectuală i cea de infrastructură .

Resursele financiare sunt caracterizate de suma totală a cheltuielilor pentru inovatii i de ponderea acestora în volumul de comercializare a produc iei întreprinderii, de ponderea cheltuielilor pentru C&D în valoarea produsului brut regional sau în produsul intern brut (PIB) al rii, precum i de distribuirea acestor mijloace pe direc iile principale.

Despre starea bazei tehnico-materiale a poten ialului inovativ ne atest costul ma inilor respective, al dispozitivelor i utilajului, vârsta lor medie (dup exploatarea lor de peste 5 ani, de regulă , acestea nu mai pot fi utilizate pentru ob inerea informa iei tiin ifice principale noi), ponderea în costul total al fondurilor fixe. O importan deosebit revine tot rii cu calculatoare, cu tehnic de calcul i informatic pe cap de angajat (ponderea locurilor de muncă computerizate).

Poten ialul inovativ al resurselor umane este caracterizat nu doar de num rul total al personalului implicat în C&D i de nivelul calific rii acestuia, dar, în special, de existen a colectivelor cu experienă corespunz toare, conduse de a a-numi ii lideri-generatori de idei.

Resursele informaționale sunt determinate atât de prezența sistemelor informaționale proprii, cât și de posibilitățile accesului operativ la bogăția de cunoștințe, acumulate în lume.

Resursele intelectuale includ documentația tehnologică, brevetele, licențele, planurile de afaceri cu privire la asimilarea inovațiilor, programul informațional al întreprinderii.

Resursele de infrastructură presupun existența propriilor direcții de C&D, a serviciului de marketing (comercializare a produselor), serviciului juridic și de brevetare, serviciului informațional etc.

Tipurile enumerate de resurse sunt parte componentă a potențialului total al resurselor firmei, care poate fi structurat în potențial tehnico-tiințific, potențial tehnologic de producție, potențial financiar-economic și potențial al resurselor umane. Astfel, potențialul informațional reprezintă o parte, nucleul potențialului total al companiei (figura 1).

Cu toate acestea, termenul de potențial (inclusiv informațional) nu poate fi limitat doar la componenta materială, în cazul dat – la totalitatea resurselor.

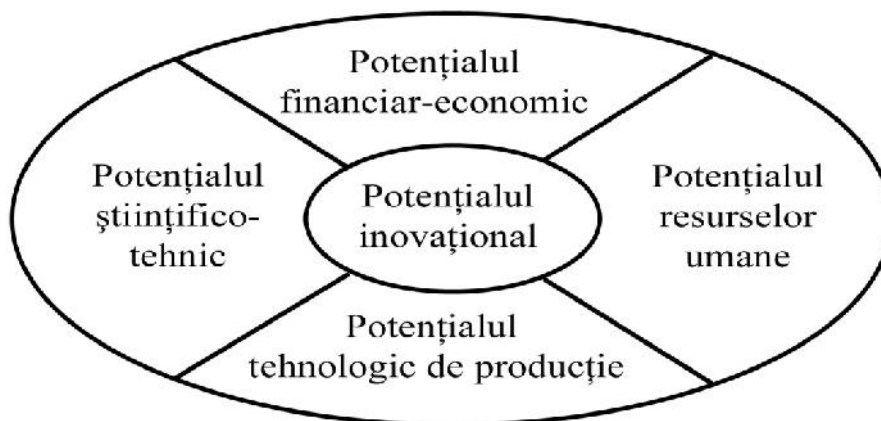

Fig. 1. Potențialul informațional ca parte a potențialului total al întreprinderii

Potențialul întotdeauna este o caracteristică posibilă internă de realizare a sarcinii întreprinderii. Prin urmare, vorbind despre potențialul informațional, trebuie să avem în vedere nu doar existența resurselor necesare pentru activitatea informațională, dar și existența posibilităților de utilizare eficientă a acestora. Aceste posibilități în, în primul rând, de formarea în companie a unei *atmosfera informaționale* corespunzătoare, care, la rândul său, depinde mult de mediul exterior favorabil sau nefavorabil atingerii scopului informațional. O verigă importantă în sistemul formării condițiilor externe favorabile este crearea infrastructurii informaționale, predestinată pentru a contribui la dezvoltarea informațională a întreprinderii.

Astfel, dezvoltarea informațională a întreprinderii, în mare parte, este determinată de nivelul potențialului informațional și al climatului informațional, care caracterizează posibilitățile companiei de a crea inovații, precum și de activitatea informațională a companiei în vederea utilizării potențialului informațional existent.

Orice inovație înseamnă schimbarea, care implică perturbarea stabilității producției, a ritmului normal al muncii și necesită cheltuieli considerabile de resurse și timp. De aceea, tendința neîntemeiată spre schimbări continue, spre inovații de dragul inovațiilor duce întreprinderea sau organizația la criză sau chiar la faliment. Inovațiile, mai ales cele radicale și cele rapide, sunt justificate doar în cazul, în care implementarea lor se reflectă pozitiv asupra rezultatelor activității întreprinderilor.

Inovația se consideră realizată în cazul, în care ea este implementată pe piață sau în procesul de producție. Reieșind din caracteristicile respective, inovațiile tehnico-tiințifice (tehnologice) trebuie:

- să dea noutate;
- să satisfacă cererea de piață;
- să aducă profit producătorului.

Prin urmare, inovațiile sunt materializarea noilor idei și cunoștințe, descoperiri, invenții și elaborări tehnico-tiințifice în procesul de producție în scopul comercializării lor pentru satisfacerea anumitor cereri ale consumatorilor. De aceea, trăsăturile indispensabile ale inovațiilor sunt nu doar noutatea lor tehnico-tiințifică, dar și aplicabilitatea lor industrială. Realizarea comercială, în raport cu inovațiile, acționează drept capacitate potențială, dezvoltarea căreia necesită anumite eforturi. De remarcat, că pentru inovație sunt importante, în egal măsură, toate trăsăturile enumerate mai sus (noutatea tehnico-tiințifică, aplicabilitatea

industrial i realizarea comercial). Lipsa oric rei dintre ele se reflect negativ asupra procesului inova ional [3, p. 420-421].

Între diversele tipuri de procese inova ionale (descoperiri, inven ii) exist o leg tur reciproc relativ strâns . Descoperirile tehnice conduc, în primul rând, la inova ii organizatorice corespunz toare, iar ultimele, de regul , necesit anumite schimb ri în mecanismul economic al activit ii întreprinderii. În particular, crearea i dezvoltarea sistemelor flexibile automatizate (de produc ie) la întreprinderile diferitor ramuri necesit obiectiv schimb ri radicale ale organiz rii preg tirii tehnice a produc iei, a metodelor planific rii curente i a regl rii operative, determin necesitatea trecerii la regim neîntrerupt de lucru a subdiviziunilor cu sisteme flexibile de produc ie. Pe lâng acestea, computerizarea de mare amploare a produc iei i a altor domenii de activitate uman duce la formarea activ a noului tip de gospod rire – serviciilor industriale i a formelor economice corespunz toare de realizare a acestora [4, p. 234-235].

Inova iile tehnice, organizatorice i economice eficiente duc la schimb ri pozitive evidente ale proceselor sociale la întreprinderi, iar actualizarea permanent a sarcinilor urgente cu caracter social ini iaz solu ionarea lor cu ajutorul metodelor economice noi. În final, toate inova iile la întreprinderi, orientate spre dezvoltarea dinamic i sporirea constant a eficien ei produc iei, trebuie s se fundamenteze pe o baz juridic proprie, pe acte normativ-juridice corespunz toare. În caz contrar, ele nu vor putea exercita influen a adecvat asupra amplitudinii scopurilor întreprinderilor i organiza iilor i asupra termenelor de atingere a acestora.

Inova iile locale i globale de diferit orientare pot asigura influen a maxim posibil asupra produc iei, în cazul în care întreprinderea le utilizeaz permanent, complex i armonios. Cel mai mare impact direct asupra performan elor întreprinderii îl au inova iile tehnice i organizatorice. Alte inova ii au impact indirect asupra produc iei prin eficacitatea noilor solu ii organizatorice i tehnice.

Concluzii. Impactul noilor sisteme tehnice (tehnologice) cre te vizibil nu doar asupra fenomenelor economice, dar i asupra proceselor sociale, ceea ce necesit aten ia permanent a constructorilor de tehnic nou asupra asigur rii indicatorilor necesari ai fiabilit ii, economicit ii (eficien ei) i ecologiz rii ei. Deosebit de important este sarcina ecologiz rii produc iei.

În primul rând, se recomand utilizarea abord rii metodice generale, esen a creia const în calcularea dup anumi i algoritmi (formule) a indicatorilor de baz , care caracterizeaz eficien a economic a unei anumite totalit i de inova ii tehnice i organizatorice noi implementate în decursul anului (câtorva ani). În special, trebuie de luat în calcul a a indicatori tehnico-economici, cum ar fi, cre terea volumului produselor fabricate, cre terea productivit ii muncii, ponderea economiilor de la implementarea inova iilor în cheltuielile generale de fabricare a produc iei, sporirea rentabilit ii produc iei etc. [4, p. 236-237].

În rezultatul activit ii inova ionale, la întreprinderi au loc transform ri organizatorice considerabile (deseori radicale) nu doar nemijlocit în sfera de produc ie, dar i în întregul sistem de deservire i management al acesteia. Pentru asigurarea unui management eficient al progresului organizatoric este important de a identifica cu promptitudine i de a evalua în mod adecvat tendin ele acestuia, schimb rile progresive i cele nedorite în formele de organizare a produc iei i a muncii, de func ionare a unor elemente ale mecanismului economic sau a întregii totalit i a acestora.

Referin e bibliografice

1. , . . : . . . - , 2007. 543 . ISBN 5-238-01109-1.
2. : . Chi in u: Ed. ASEM, 2001. 555 . ISBN 9975-75-115-6.
3. : : - , 2007. 528 c.
4. : : , 2003. 608 .

Recomandat spre publicare: 24.04.2014